

Landgoed De Keizer
Redengevende omschrijving, Gemeentelijk Monument

Gemeente Enschede

Keizerweg 25, 7548 PX Boekelo.

Redengevende omschrijving mei 2020.

Inleiding

Landgoed De Keizer bestaat uit een villa met tuin die in 1923 is gebouwd in opdracht van H.J. van Heek op de gronden van de voormalige 'Boerenplaats Keizer'. De villa is ontworpen in Engelse landhuisstijl door architect E.F. Kuipers (1871-1954) die daarvoor op verzoek van de opdrachtgever inspiratie opdeed in Engeland. De omringende tuin in Engelse Landschapsstijl is ontworpen door Hendrik Copijn (1842-1923) uit Groenekan en hij vormt een eenheid met de villa. In de tuin is ook een Japanse tuin, aangelegd door H.J. van Heek na zijn wereldreis langs o.a China en Japan in 1920.

Villa en tuin vormen een landgoed dat deel uitmaakt van een groot aantal landgoederen dat in de hoogtijdagen van de Twentse textielindustrie door de fabrikanten is aangelegd in het Twentse landschap en die daarmee dat landschap ook hebben beïnvloed. Door hun schaal, de wijze waarop zij aansluiten bij dat bestaande landschap en door de wijze waarop zij werden en worden beheerd, zijn zij ook hoeders van dat landschap en van de architectuur en levenswijze in een bepalende periode van de Twentse geschiedenis. Dat rentmeesterschap hebben de actuele eigenaren voortgezet en zij willen dit ook voor de toekomst bestendigen. Daarom hebben zij voor het landgoed de status gevraagd van gemeentelijk monument.

De villa bevat een aantal door E.F. Kuipers mee ontworpen interieur elementen zoals kasten en bedden. Zij vormen een eenheid met het ontwerp van de villa en zij zijn zeldzaam en nog zeer gaaf. Ook de villa zelf is uitzonderlijk gaaf en zij is zowel wat betreft de grote structuren als wat betreft details en materialisering vrijwel ongeschonden. De geringe aanpassingen die er in de loop der jaren zijn gedaan, liggen in lijn met het oorspronkelijke ontwerp en de woon- en leefcultuur die hier gebruikelijk was. Sommige elementen van die woon- en leefcultuur hebben hun functie verloren maar zij zijn in en om de villa bewaard gebleven.

Er is grote samenhang tussen de villa zelf, in al zijn details inclusief een groot aantal losse interieur elementen, en de Engelse landschapstuin met daarin een Japanse tuin. Deze zijn het resultaat van de creativiteit en de inzichten van de architect en de tuinontwerper in interactie met de opdrachtgever binnen de kaders van de toen geldende opvattingen van een specifieke groep Twentenaren waarvan H.J. van Heek een exponent was. Later zijn daarin aanpassingen gedaan maar deze zijn geheel in lijn met de oorspronkelijke ontwerpen met als resultaat dat er sprake is van één samenhangend geheel van villa, interieur, en tuinaanleg met daarin de losse elementen. Om die reden is er bij dit landgoed sprake van een **'Gesamtkunstwerk'**.

De bescherming via de monumentale status heeft allereerst betrekking op de villa die in de onderstaande redengevende omschrijving wordt beschreven. Deze beschrijving is gebaseerd op de 'Cultuurhistorische waardstelling Landgoed De Keizer Boekelo', Het Oversticht 2019.

De losse interieurelementen die onder de bescherming vallen, worden daarbij afzonderlijk benoemd.

Ook de rozenmuur die later aan de villa is aangebouwd, valt onder de bescherming. Ook deze wordt hierna beschreven. De garage waarvan de rozenmuur de achterwand vormt, valt buiten de bescherming.

De tuin in Engelse landschapsstijl valt onder de bescherming, inclusief de hierin gelegen Japanse tuin.

Redengevende omschrijving.

Villa De Keizer

Algemeen

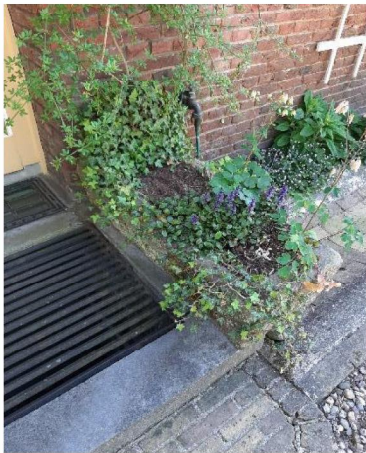
Het landhuis is gebouwd in de Engelse landhuisstijl en staat op een L-vormige plattegrond met kelders. Het bestaat uit twee bouwlagen onder een forse rietenkap met dakkapellen, een brede overstek en drie schoorstenen. De rietenkap is vrij steil. Waar de hellingshoek kleiner is, zoals boven de keuken, is gekozen voor een pannendak. De gevels zijn opgetrokken in een paarsoranje vormbaksteen, gemetseld in kruisverband met doorgestreeken voeg. De noord- en oostzijde hebben dikke muren, circa 320mm (1½ steens). De eikenhouten kozijnen zijn sober uitgevoerd zonder negge. De bovendorpels steken een weinig voor het metselwerk uit en zijn voorzien van een loodslab aan de bovenzijde. De stalen kozijnen zijn voorzien van enkel glas. De ramen draaien naar buiten. De ramen op de begane grond zijn voorzien van voorzetramen aan de buitenzijde. De ramen van de werkkamer, de garderobe en de erker van de eetkamer zijn voorzien van eikenhouten luiken. De raampjes in de bijkeuken wc en dienkamer hebben boven de dorpel een bijzonder raamprofiel.

Exterieur

Noordzijde

In de voorgevel (noord) is de hoofdingang gesitueerd, een rondboog entreepartij met een stalen deur. Het toegangsportaal zit links van het midden van het huis en links van de voordeur bevindt zich een liggend kozijn met één tussenstijl en twee uitzetramen. Het kozijn is voorzien van twee luiken in een grijsblauwe kleurstelling. De luiken hangen aan robuuste gehengen met plaatduimen. De luiken zijn middels bouten met vierkante gesmede moeren bevestigd aan de gehengen. De originele eikenhouten luiken, voorzien van een hartje, zijn opgebouwd uit staande, ruw bezaagde delen en zijn aan de binnenzijde voorzien van twee brede klampen. Vlak naast de voordeur is links een brievenbus sleufje aangebracht in een natuurstenen staand blok. Rechts van de voordeur een "eerste steen plaatje", in hout uitgevoerd met het Van Heek-wapen. De gevel rechts van de voordeur is verder gesloten en is voorzien van treillis voor rozen. Het kozijn van de voordeur heeft links en rechts dubbele stijlen, waardoor er tussen deze stijlen een smalle lichtstrook ontstaat die de deur geheel omvat. De boven-dorpel van het kozijn is, net als de deur, half rond. De lichtstrook loopt in dezelfde halfronde vorm om de deur heen. De deur is sober maar subtiel vormgegeven en heeft een industriële uitstraling. Hij is voorzien van een stalen plaat welke langs de randen met gesmede nagels gefixeerd is op het houtwerk van de deur. Op ooghoogte is een smal 6-hoekig spionnetje in een wybervorm. Boven de voordeur is de rieten kap iets uitgebouwd in een ronde vorm om bezoekers droog voor de deur te laten staan. Doordat de rieten kap rondom een behoorlijk overstek heeft om de muren te beschermen tegen regen, is er een plafond van eikenhouten delen aangebracht dat fungeert als een knelplank. Doordat er boven de voordeur een uitstulping is aangebracht in de rieten kap, ontstaat hier ook een breder plafond. In dit plafond is een rond armatuur opgenomen. Voor de voordeur is een stoep van natuursteen, met tegen de voordeur aan een dragend stalen frame met groen getint glas erin. Dit geeft overdag licht in de kelder en 's avonds licht aan de entree. Voor het frame met glas zijn twee roosters aangebracht die toegang verschaffen tot de kelder. Deze keldertoegang is boven een ruimte die bedoeld is voor het opbergen van de serredeuren die zomers eruit gehaald kunnen worden. Waar het regenwater van het riet afloopt, is een molgoot aangebracht die het regenwater afvoert. Onderin de ronde vorm van de goot zijn liggende klinkers aangebracht, de rond opstaande randen zijn aangesmeerd. De noordgevel van het huis heeft zeer veel glasopeningen. Naast de voordeur zijn aan weerszijden smeedijzeren hang-bloembakken en naast de stoep staan twee bloembakken van Bentheimer zandsteen.

Oostzijde.

In de linker, oostelijke gevel bevindt zich een tweede entree, de huidige dagelijkse toegang naar de bijkeuken en keuken. Ook is er een kolenluik naar de kolenkelder en een koekoek zorgt voor licht in de kelder. Boven de keukentoeegang ook een grote dakkapel met vier liggende vensters en in het midden een gesloten vlak met horizontale eikenhouten delen, waarin midden tussen de bovenramen een driehoekige decoratie is aangebracht met Amsterdamse School kenmerken. Rechts naast de deur is een smalle staande sparing in het metselwerk waarachter een kozijn met raam voor licht en ventilatie in het toilet. Rechts naast de smalle muursparing een kozijn met een enkel raam en twee luiken in dezelfde stijl als de noordzijde. Links naast de deur een groter kozijn met een 3-ruits verdeling. Beide genoemde kozijnen zijn voorzien van een voorzetraam. Oorspronkelijk was er naast de keuken een fietsenstalling, onder een afdak. Later is een deel hiervan bij de keuken getrokken. De spijkers onder het afdakje waren voor het ophangen van het geschoten wild. Buiten staan drie houten tonnen die gebruikt zijn voor het bleken in de Boekelose Stoomblekerij. Naast de keukendeur hangt een smeedijzeren hang-bloembak.

Zuidzijde.

Aan deze achterzijde is een uitbouw geplaatst onder een geknikt lessenaarsdak. De keuken had aanvankelijk geen toegang tot en uitzicht op de tuin aan de zuidkant, vanuit privacy overwegingen. De jaren '50 uitbouw van de keuken kreeg een schuifdeur met openslaande deuren naar de tuin. Hierdoor heeft de keuken nu daglicht van drie zijden. De daklijst (zo ook op het westen) is geknikt en ziet er typisch Twents uit. Het fornuis in de keuken heeft een eigen schoorsteen en een mogelijkheid tot schoonmaken van de schoorsteen vanaf het terras bij de keuken. Het uitgebouwde deel boven de keuken is voorzien van rode keramische pannen. De nokkamer had een raam op het zuiden, dat uitgebouwd is tot een deur met balkon. Doordat de kap hier ter hoogte van de zoldervloer een nog groter overstek heeft gekregen, is hier een overdekt balkon ontstaan met een fraai vormgegeven gebogen balkonbalustrade. Onder het balkon een kozijn met dubbel raam ten behoeve van de slaapkamer en daaronder een erker.

Westzijde.

De topgevel aan de westzijde is voorzien van eikenhouten beschot. Aan deze zijde is later een erker aangebouwd.

Deze grote erker geeft een schitterend uitzicht op de tuin vanuit de imposante woonkamer.

De garagemuur op het zuidwesten heeft bogen die zo veel warmte kunnen opslaan, dat er rozen en abrikozen tegenaan kunnen groeien.

Aan de westkant is een serre die voorzien is van demontabele deuren met glas. Na verwijdering, in de zomer, is het dan een overdekte veranda. De serre is vergroot zodat deze ook een aansluiting heeft naar de zitkamer. Boven deze serre is in het rieten dak weer een forse dakkapel aangebracht.

De kopgevel aan de westzijde is op de begane grond geheel voorzien van een grote vijfkantige erker. Deze uitbouw is voorzien van grote glasvlakken in elk segment, de kozijnstijlen dragen de dakconstructie.

Boven de glazen puien een getimmerde bakgoot, die de vorm van de serre volgt. Het dak van de erker loopt flauw omhoog tegen de topgevel aan en is gedekt met een kleine, vlakke rode keramische leipan.

De topgevel zelf, die ingesloten is door de erker en de beide overstekken van de rieten kap, is voorzien van brede horizontale schaaldelen. Deze delen zijn gebeitst in een donkere kleur. Waar het leipannen dak van de serre raakt aan de topgevel is een breed kozijn geplaatst met een 3-raams verdeling. Dit kozijn ligt verder terug in de gevel.

Het huis heeft vier buitenkranen, waarvan één, naast de bijkeuken, met een gootsteen met losse zinken spatopbouw.

Interieur

Algemeen

Afgezien van een aantal aanpassingen in de loop der tijd is veel in het huis nog in originele staat en veelal zorgvuldig vormgegeven: het hang- en sluitwerk, schakelaars en stopcontacten, tegelwerk, de trappartijen en houtwerk in het algemeen, sanitaire voorzieningen, wastafels, kranen, verwarmingsinstallatie, keukenvoorzieningen.

Het pand heeft ruime, lichte kamers, grote kelders en in de villa zijn verscheidene Jugendstil-ornamenten te vinden, zoals een fontein met waterjuffer in de garderobe. Bijzonder is de woonkamer met haar zware eiken balken en bespannen wanden. Zeer Engels is de grote logeerkamer (oorspronkelijk ouderslaapkamer) met een hoog, puntvormig vakwerkplafond. De massief houten deuren zijn ~43 mm en de panelen ~20 mm dik. In de vormgeving is er onderscheid tussen ruimtes voor de bewoners en ruimtes voor het personeel. Zo hebben de deuren van de privéruimtes een boogvormig paneel en de houten omlijsting van de deuren heeft daar afgeronde hoeken met een apart erin aangebracht houten hoekstukje. In het dienstgedeelte hebben de deuren eenvoudige rechthoekige panelen in een eenvoudige rechte omlijsting. De deurklinken zijn daar van metaal. Voor de bewoners zijn de klinken van koper.

Vloeren

Het huis is onderkelderd en deze kelders zijn waterdicht, een specialiteit van de architect. De kruipruimtes onder de eet- en zitkamer hebben een betonnen vloer. De eetkamer, grote logeerkamer, ouderslaapkamer (en het aangebouwde keukengedeelte) zijn voorzien van parketvloeren in visgraat verband. De tegelvloeren in het huis zijn nog origineel; zwart-witte tegelvloeren in de vestibule, hal, garderobe, dienkamer en de wc's op de begane grond, grijs-witte tegelvloeren in keuken en bijkeuken, beige tegelvloeren in de logeerbadkamer en logeer-wc. De plinten van alle tegelvloeren bestaan uit zwarte tegels.

Installaties en voorzieningen

De drie schoorstenen hebben naast stookkanalen ook kanalen voor de luchtverversing. Het huis had een CV-systeem met natuurlijke circulatie. In eerste instantie werd gestookt op kolen, daarna op olie en nu op gas. Verscheidene radiatoren zijn nog uit de bouwtijd. Door het hele huis was warmwater, geleverd door de boiler van de CV. Daarnaast hoorde bij het AGA-fornuis ook een boiler voor warm water voor de erboven gelegen ouderbadkamer. Deze boiler is opgeheven, maar wel bewaard en kan weer aangesloten worden. De watervoorziening van het huis en de tuin kwam tot 1982 uit twee putten: één aan de weg, één achter de garage. In de kolenkelder is daarvoor een pomp. Op diverse plaatsen in huis zijn er nog bakeliet lichtknoppen en –stopcontacten. In de zitkamer staat een ijzer/bakelieten telefoon. De hal- en diensten-wc hebben tegelvloeren en 1 meter hoge tegelwanden. In de logeer-wc zijn de tegelwanden 1.90 meter hoog (zoals ook in de aangrenzende logeerbadkamer).

Vestibule

Om de kou buiten te houden is er een vestibule. Boven de voordeur zit verborgen een drukknop voor een bel. De beldraad gaat naar de nokkamer, waar in de tweede wereldoorlog onderduikers zaten. Zij konden zo gewaarschuwd worden als er onraad was. De glazen deur naar de hal is in stijl met de voordeur. De vestibule is van de hal gescheiden door een glazen wand met daarin een deur met glaspaneel. Daarboven een bovenlicht met straalvormige roedenverdeling.

Hal

Op de hal komen uit: de vestibule, werkkamer en garderobe, het trappenhuis, de bijkeuken, eetkamer, serre en zitkamer. Bij de zitkamerentree is een portaaltje. De hal krijgt indirect daglicht vanuit de voordeur, garderobe en serre. In de hal is een schoorsteenaansluiting. Ook is er een ingebouwd spotje en zijn er twee nisjes voor ornamenten. De nisjes hebben een bijzondere vormgeving. De hal heeft een gave zwart-witte tegelvloer.

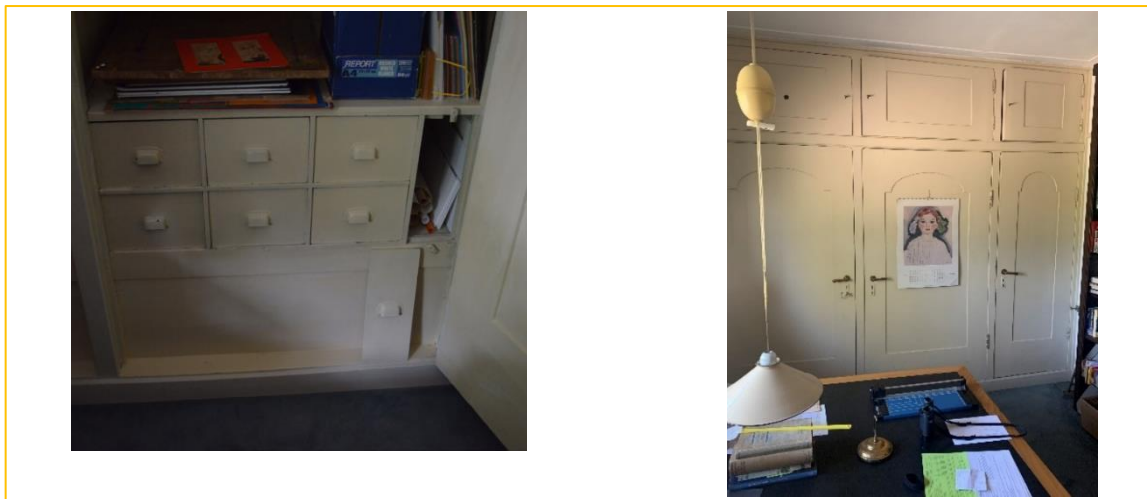
Garderobe

De garderobe heeft een ingebouwde kast voor hoeden en jassen. Ook is er een fonteintje uit de jaren '20 met een Waterjuffer-watertap, een granieten wasbak, een mooie ombouw en spiegel en een decoratief lampje erboven. De wc heeft een hoge stortbak en een waterspuitertje. Ventilatielucht in de wc komt uit de kelder en wordt afgevoerd via de zitkamerschoorsteen. Binnen de houten omlijsting van de wc-deur zijn drie raampjes aangebracht. Zo krijgt de wc indirect daglicht vanuit de garderobe.

Werkkamer

De werkkamer ligt boven de kolenkelder. Waar het daglichtraam van de kolenkelder is, heeft de werkkamer een ingebouwde kast. Deze kast heeft geen onderplanken. In de werkkamer is het brievenbus-luikje.

Bijkeuken

De bijkeuken heeft een dienstingang en daarnaast nog deuren naar: de keuken, de hal, de stookkelder en de dienst-wc. Ook zijn er vijf kastdeuren met ontluchtingshartjes. De bijkeuken heeft een laag plafond om een tussenkamer halverwege de trap mogelijk te maken. De grijs-witte tegelvloer is licht beschadigd. Het granito Bruynzeel aanrecht vertoont een barst. Naast de buitendeur is ook hier een onopvallende drukknop voor een bel. De beldraad gaat naar de nokkamer waar in de tweede wereldoorlog onderduikers zaten. Zij konden zo gewaarschuwd worden als er onraad was. In de smalle doorgang naar de hal zijn twee muuruitparingen voor extra beweegruimte.

Keuken

De keuken is voorzien van een AGA-fornuis om te koken en voor de verwarming en brandt het hele jaar door. Het AGA fornuis is ook gebruikt voor de warmwatervoorziening van de ouder-badkamer. Het tegeltableau in de AGA nis is in opdracht gemaakt door de Joffers van Sterkenburg (1983). Ook de overige wandtegels in de keuken zijn van de Joffers. De Bruynzeel aanrechtbladen zijn van mahoniehout en het aanrechtblad met wasbak is origineel.

Voor het schrobben is er een kraan met spatlab en vloerputje, alle in koper uitgevoerd. De grijs-witte tegelvloer is licht beschadigd. De servieskasten met glazen deurtjes zijn later voorzien van versieringen. Nadat de keuken werd vergroot tot een eetkeuken, is er daglicht van drie zijden en een schuifdeur naar het keukenterras.

Dienkamer

De dienkamer heeft een grote, ingebouwde servieskast en een granito Bruynzeel aanrecht.

Eetkamer

De eetkamer heeft een openhaard met aslade in de kelder. De wand heeft een eikenhouten lambrisering en het plafond een vakwerkindeling. Er ligt een parketvloer. De eetkamer heeft schuifdeuren naar de serre. In de winter met de schuifdeuren open, zit je in de serre. In de zomer kunnen de serrebuitendeuren verwijderd worden en zit je buiten. Er is een erker op het zuiden. Onder de vensterbank van de twee zijramen is een kastje met deurtje.

Zitkamer

De zitkamer heeft een openhaard met de aslade in de kelder. De grote schoorsteenmantel van zandsteen heeft aan de bovenzijde een rand van houtsnijwerk en aan de zijkanten een koperen beplating. Naast de openhaard is aan de ene kant een ingebouwde, uitklapbare bak voor het haardhout en erboven een boekenkast. De ingebouwde boekenkast naast de openhaard heeft een geheim luikje. Aan de andere zijde is er een ingebouwde kast met glazen deur. Onder deze twee ingebouwde kasten zijn op zithoogte twee uitschuifbare planken. De wanden van de kamer zijn bespannen en hebben een 1 meter hoge, eikenhouten lambrisering, versierd met ebbenhout. De kamer heeft vaste vloerbedekking. Het plafond heeft gedisselde eiken balken en daar loodrecht op gladde eiken balkjes. De schuifdeuren naar buiten/serre verdwijnen achter paneeltjes. De vrijstaande, eiken kast is voor het huis ontworpen in de stijl van het huis. De erker heeft een modern glas-in-loodraam met thema's uit het huis, gemaakt door Christel Burghoorn (2014).

Trappenhuis

De toegang tot het trappenhuis is boogvormig en het gehele trappenhuis heeft een houten lambrisering, waar de trapleuningen een onderdeel van zijn. De trappen naar de 1e en 2e etage zijn in twee delen met een tussenplateau. Er is een speciaal afgeplat plafondbalkje boven de overgang van de trap naar de 1e etage tegen het hoofdstoten.

Tussenkamer.

Deze bevindt zich halverwege de trap naar de 1e etage en boven de bijkeuken. Het is de kamer voor een dienstdoende. De toegangsdeur heeft een rechthoekig binnenpaneel. Binnen de houten omlijsting van de deur ook drie raampjes t.b.v. daglicht voor de trap en overloop. Er is een inloopkast en een ingebouwde legkast met twee hoog geplaatste ramen. Ernaast een stukje schuin plafond met vakwerk. Verder is er een nisje met origineel wastafeltje en wasbaklampje.

Overloop 1e etage

Er zijn deuren naar: ouderslaapkamer, linnenkamer, inloopkierenkast, grote logeerkamer, gastentoilet en kleine logeerkamer en er is een trap naar de tweede verdieping. Er zijn lichtsakelaars o.a. voor het licht boven de voordeur en het licht boven het balkon op de tweede etage. Er is een brandslang. De overloop krijgt indirect daglicht vanuit de linnenkamer, logeerbakkamer en de tussenkamer.

Linnenkamertje

Aan de muur hangen opklapbare planken. Verder is er een zeer ruime, ingebouwde kast met een vast opstapje en een plank met handvat eraan om veilig overal bij te kunnen. In de toegangsdeur van het linnenkamertje zit een ruit t.b.v. licht op de overloop.

Grote Logeerkamer (oorspronkelijk de ouderslaapkamer).

Naast de toegang de lichtschakelaar voor het voordeurlicht. De kamer heeft een puntvormig plafond met vakwerk. Er is een parketvloer. De houten deuren naar overloop en badkamer hebben een antroposofisch geïnspireerde vorm. De kamer heeft 2 lage en 2 hoge ingebouwde legkasten.

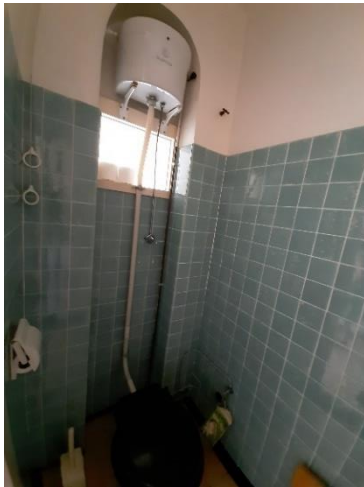
Het 2,20 x 2,30m notenhouten bed is ontworpen door Foeke Kuipers in Art Deco stijl en het heeft een hemel. Bij het bed zijn twee bijbehorende nachtkastjes en er is een kleerkast die momenteel dienst doet als bank, alle ontworpen door de architect. De kamer heeft een schoorsteenaansluiting.

Logeerbadkamer

De badkamer is in originele staat en zij is turquoise betegeld. Er is een dubbele wastafel met marmeren bovenblad. De twee wasbakken zijn origineel met drie originele kranen, vervaardigd door De Bruijn machinefabriek in Enschede.

Het gematteerde raam naar de overloop kan open voor de ventilatie en zorgt voor daglicht op de overloop. Er is een verchromde handdoekdroger. De verwarming hiervan is ontkoppeld. Het grote ijzeren bad heeft de originele mengkraan/douchekop. De aparte logeer-wc heeft een hoge stortbak en een waterspuitertje.

Kleine logeerkamer

De kleine logeerkamer heeft een schuin vakwerkplafond. De kamer heeft een wasbakcombinatie met marmeren bovenblad.

Trap naar 2e verdieping en overloop

Een trap in twee delen, halverwege is er een ingebouwde kofferkast. Op de overloop staat een grote ventilerende dekenkist. Er zijn twee deuren, één naar de nokkamer en één naar de zolder.

Nokkamer

De nokkamer heeft een puntig plafond. Er is een wasbak. De kamer heeft een aangebouwd balkon. Naast de lichtschaakelaar direct bovenaan de trap naar de 1e etage, ook hier naast de balkondeur, een lichtschaakelaar voor de lamp boven het balkon. Er zijn verbergruimten links en rechts. In de oorlog zaten hier onderduikers. In de nokkamer is een schoorsteenaansluiting.

Zolder

Alhier het expansievat met overloop van de CV-installatie.

Ouderslaapkamer met badkamer

Deze lichte kamer, oorspronkelijk de logeerkamer, heeft een parketvloer. De wasbakcombinatie is verhuisd naar de ernaast gelegen badkamer (oorspronkelijk een grote inloopkast met dakraam). De kamer heeft inbouwkasten en ladekasten. Ook hier een schoorsteenaansluiting.

Hobby-,voordeur-.stook- en kolenkelder

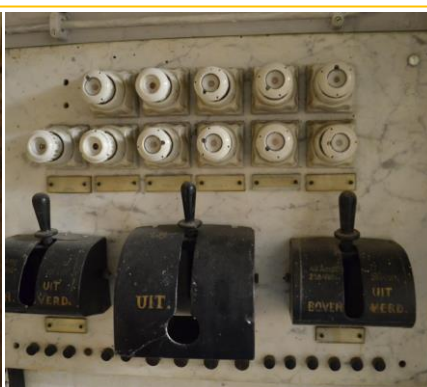
De voordeurkelder krijgt daglicht via glazen prisma's voor de voordeur. 's Avonds wordt de voordeur verlicht via deze prisma's.

De stookkelder heeft een rek om het geschoten wild aan te hangen en een pomp om het water uit de putten op te pompen.

De kolenkelder heeft een stortgat, daglicht-raam en een optrekbaar luik voor de kolen bij de ketel.

In de voordeur- en stookkelder zijn de aslades van de openhaarden te legen. In de kelders worden verscheidene oude attributen bewaard, zoals een marmeren stoppenpaneel, een houten sleutelbord, oude blusapparaten en kolenstook-gereedschap. Ook zijn bewaard tegels en tegelresten van het huis, oude kranen, geëmailleerde wastafelbenodigdheden en haken.

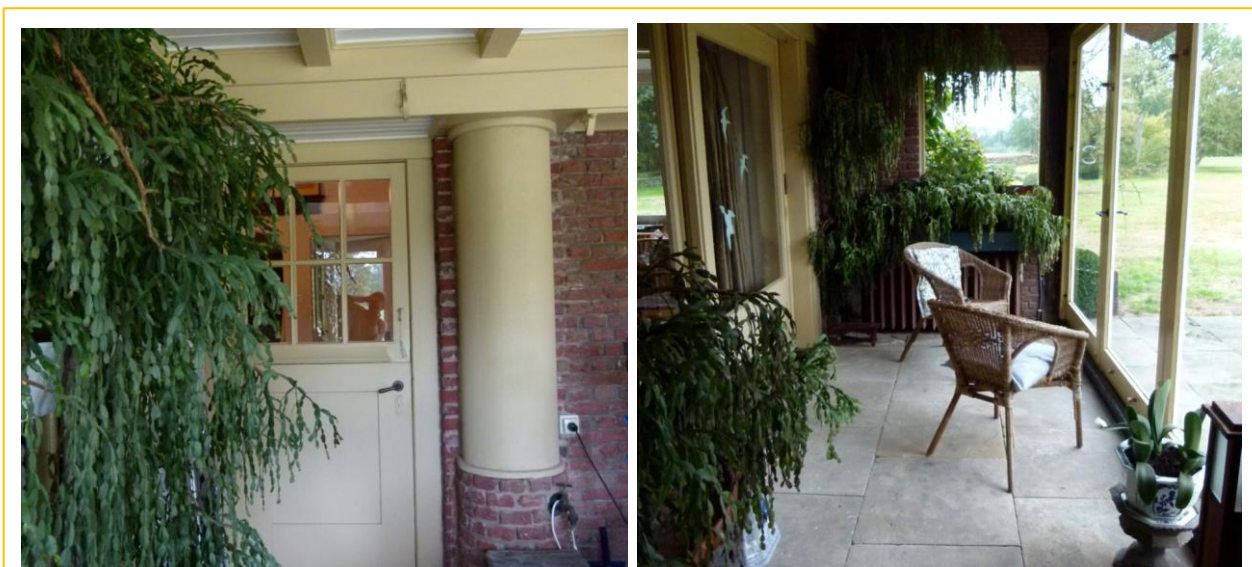
Keukenkelder

Deze is in oorspronkelijke staat en uitgerust met vliegenkast, tafels, schappen aan de muren, droogrekken voor fruit e.d. en een wijnrek. Er is een raam voor daglicht.

Serre

De serre heeft een Bentheimer stenen vloer die naar buiten doorloopt. De serre werd zo uitgebreid dat ook de zitkamer erop aansluit. Aan twee wanden hangen potten met een oude lidcactusverzameling, reeds gestart door de eerste bewoonster. De drie serredeuren recht tegenover de eetkamer kunnen in de zomer verwijderd worden. Een halve deur met raampjes geeft toegang tot de hal.

Gesamtkunstwerk Villa en Interieur.

De villa, haar interieur en de tuinaanleg vertonen een grote mate van samenhang. Delen van het losse interieur zijn mee ontworpen door de architect en zij zijn nog gaaf en zeer zeldzaam. Daarnaast zijn er losse interieur elementen maar ook losse elementen rondom de villa die verband houden met een specifieke en bijzondere groep mensen in Twente: de textielabrikanten met hun verbondenheid met het landschap en streek, hun onderlinge verbondenheid en met hun eigen maar ook collectieve opvattingen over leefgewoontes en woonwensen. Daarbij komt nog de relatie van de oorspronkelijke eigenaar met de Boekelose Stoombleekerij, waarvan hij eigenaar was. Al deze losse elementen zijn nog bijzonder gaaf en zeldzaam in hun compleetheid en samenhang met het pand.

Deze losse elementen vormen samen met de villa zelf een **Gesamtkunstwerk** dat in zijn gaafheid zeldzaam is in Enschede en in Twente.

De huidige eigenaren hebben het pand en zijn interieur goed geconserveerd en zij hebben daaraan in beperkte mate elementen toegevoegd, met name glas-in-loodpanelen in de zitkamer. Omdat deze volledig in lijn zijn met de waarden van het pand en aansluiten bij de bestaande architectuur, maken ook zij deel uit van het Gesamtkunstwerk.

Het gaat om de volgende elementen:

1. De vrijstaande eiken kast in de zitkamer, ontworpen door Foeke Kuipers, met dezelfde detaillering als oa de deuren in de villa;
2. Het grote notenhouten bed met twee nachtkastjes in Art Deco stijl, ontworpen door Foeke Kuipers, in de Grote Logeerkamer;
3. De grote kast, nu in gebruik als bank in Art Decostijl, ontworpen door Foeke Kuipers in de Grote logeerkamer;
4. Het AGA-fornuis in de keuken als onderdeel van het oorspronkelijke verwarmingssysteem;
5. Het sleutelrek in de kelder als een kenmerkend attribuut in een voornaam huis met personeel;
6. Het schakelpaneel met groepeenaanduiding in de kelder als onderdeel van het oorspronkelijke elektrische circuit en vanwege zijn zeldzaamheid;
7. Het gietijzeren bad in de logeerbadkamer als onmisbaar onderdeel van de oorspronkelijke badkamer;
8. De dekenkist op de overloop 2^e verdieping als voorbeeld van de grote en creatieve aandacht voor bergruimte in deze villa;
9. Het rek voor geschoten wild in de stookkelder als typisch voorbeeld van een attribuut dat past bij de levenswijze van textielabrikanten in de 19^e en begin 20^e eeuw;
10. De vliegenkasten in de keukenkelder als onmisbaar keukenattribuut in een villa in landelijk gebied uit de tijd van vóór de moderne koelinstallaties;
11. De glas-in-lood panelen van Christel Burghoorn in de zitkamer als moderne toevoeging aan het pand met verwijzing naar de bestaande architectuur en de bevestiging van de verbondenheid van de bewoners vroeger en nu met het omringende Twenste landschap.
12. Twee smeedijzeren hangbloembakken bij de voordeur en één bij de bijkeukendeur;
13. Twee bleombakken van Bentheimer zandsteen bij de voordeur;
14. Drie bleektonnen bij de bijkeuken die in gebruik waren bij de Boekelose Stoombleekerij waarvan H.J. van Heek de eigenaar was.

De rozenmuur.i

Op de zuidoosthoek van de villa sluit een gemetselde rozenmuur aan met drie terugliggende gemetselde boogvormige nissen met daarin wit trellis. Het metselwerk is aangebracht in kruisverband met iets terugliggende voeg en het eindigt aan de bovenzijde met een dubbele naar voren verspringende koppenlaag, afgedekt met rode Hollandse pannen gevat in mortel. Links in de muur bevindt zich een boogvormige opening met afgeronde deur met twee grote ijzeren hengen. Rechts eindigt de muur in naar voren gebogen en aflopend metselwerk afgedekt met een uitspringende rollaag en met op de kop een zeskantig gemetseld zuiltje met zeskantige natuurstenen deksteen.

De tuinaanleg

De tuin is aangelegd in Engelse landschapsstijl en wordt gekenmerkt door grote open gazons met clusters bomen met en zonder onderbegroeiing en solitaire, zowel inlands als exotisch, borders met vaste planten, doorkijkjes en lange zichtlijnen. Ook is er een Japanse tuin in opgenomen. Ten westen van de villa is de tuinaanleg vooral open met zichtlijnen vanaf de terrassen van de villa naar het omliggende landschap. Zij bestaat voornamelijk uit gazon met solitaire bomen, waaronder een grote inlandse eik en enkele bomenclusters. Ten oosten van de villa bestaat de aanleg voornamelijk uit loofbomen met

tussengelegen gazons, doorkijkjes en randbegroeiing met onder andere metershoge Rodondendrons met daarin wandelpaden. Meer naar het oosten gaat deze aanleg over in voornamelijk naaldbos met wandelpaden.

Solitaire boom	Rodondendrons	uitgegroeide beukenhaag
Bomencluster	Bosperceel met paden	Barrage
Laanbomen	Beukenhaag met doorgang	zichtlijn
Japanse/Oosterse tuin	Manege	

De villa wordt bereikt door een halfverharde oprijlaan met kastanjes en naaldbomen en die voor het huis een rondgaande slinger om een gazon met accacia's maakt. Op de kop van het gazon staat een zonnewijzer.

Ten zuiden van de villa, verdiept in het landschap gelegen is een Japanse tuin met vijver, bruggetje, theekoepel en waterloop. Deze Japanse tuin heeft aan de rand van de vijver een drietal grove dennen, "bonsais", en verder vele ornamenten zoals lantaarns, een stupa met Buddhabeeldje, een bowl, een kikker, schildpad en een ganesh. Ook heeft de tuin een drietal stenen bankjes en vele stapstenen. Verspreid door de tuin staan (mannelijk) en liggen (vrouwelijk) stenen. De waterstand van de vijver varieert op natuurlijke wijze met de grondwaterstand. Halverwege de vijver bevindt zich een geknikt bruggetje van beton dat via een pad van Bentheimer zandstenen leidt naar de hoger gelegen zeskantige theekoepel.

Dit deel van de tuin is ontworpen door H.J. van Heek nadat hij in 1920 bezoek aan Chine en Japan had gebracht. Wat betreft thematiek (vijver, bruggetje, theehuis, folly's) past deze aanleg in een Engelse landschapstuin maar hij wijkt daar wat betreft sfeer en materialisering van af.

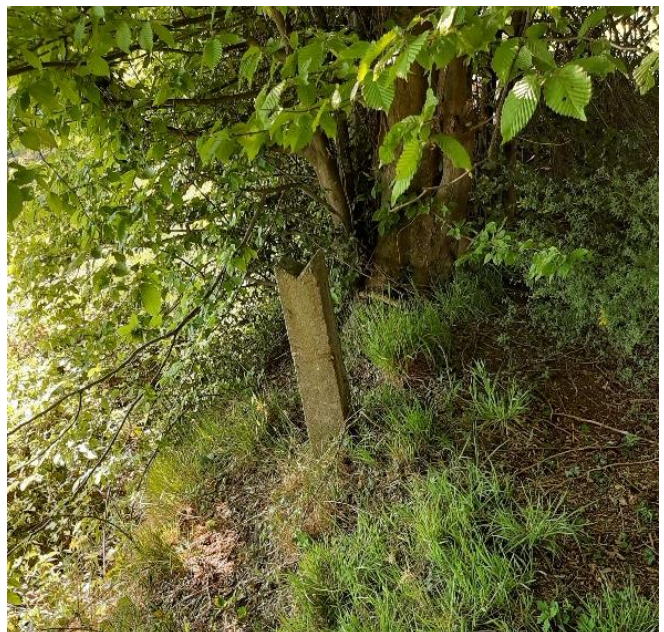
Het theehuis is uitgevoerd in eikenhout en het heeft een rietendak dat wordt gedragen door zes zeskantige palen en dat aan de bovenzijde eindigt in een zeskantig houten ornament met daarop een bolvormige afsluiting. De voorzijde van het theehuis is open en het eerste paneel links en rechts daarvan heeft alleen een borstwering van verticale planken. De achterzijde van het theehuis is hoekig en heeft drie panelen die geheel gesloten zijn doordat boven de houten borstwering glas is aangebracht in een verticale roedenverdeling. Het glas is licht gematteerd waardoor het de indruk geeft van rijstpapier te zijn gemaakt. De vloer is van hout en tegen een deel van de borstwering is een vaste houten bank bevestigd. Links naast het theehuis bevindt zich de stupa. Het theehuis staat op een verhoging en is deels omgeven door bomen. Achter het theehuis bevindt zich in de grond een pomphuis dat vroeger de tuin van water kon voorzien. De leidingen en de aansluitingen voor sproeiers zijn nog aanwezig en onder andere zichtbaar langs de rozenmuur.

Achter het theehuis bevindt zich een meidoornhaag met een doorgang die leidt naar een gazon met daarop onder andere een solitaire Sequoia megadendron. Aan de noordkant van dit gazon bevindt zich een rechthoekige verhoging die destijds werd gebruikt als manege.

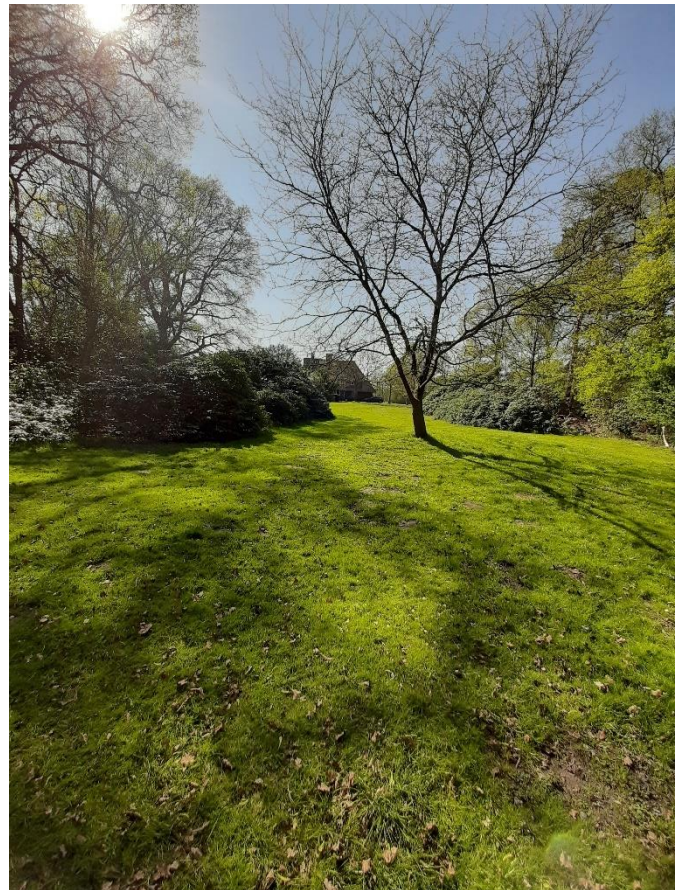

De zuidkant van dit gazon wordt afgesloten door een rij hoge haagbeuken die vermoedelijk is ontstaan doordat de oorspronkelijke lage haag, bedoeld als perceelsafscheding, niet is onderhouden en daardoor is uitgegroeid. In deze rij haagbeuken bevinden zich twee betonnen palen waarop een legger kon worden aangebracht waardoor er een barrage ontstond. Via deze barrage konden ruiters vanuit dit gazon springen naar de omliggende landerijen.

Aan de noord-oostkant wordt het gazon met de manege afgesloten door een rij hoog opgaande eikenbomen. Noordelijk daarvan bevindt zich een gazon dat aan de noord- en zuidzijde wordt omzoomd door rododendrons. Oostelijk op het gazon staat een solitaire Gleiditsia boom. Westelijk loopt dit gazon door naar de oostgevel van de villa.

Aan de oostzijde wordt dit gazon afgesloten door een rij witte Acers die langs de weg stonden die hier vroeger liep. Deze bomen vormen ook de aansluiting met het bosperceel dat het noord-oostelijke deel van het landgoed vormt. Daarin bevinden zich diverse wandelpaden.

Helemaal aan de tegenoverliggende (westelijke) zijde van het landgoed vindt bovengenoemde rij witte Acers zijn tegenhanger in de vorm van een rij Moeraseiken die de noordwestelijke begrenzing vormen van het grote gazon ten westen van de villa. Zij zijn door de huidige eigenaren geplant.

Ten zuiden van de vijver en westelijk van het woonhuis bevinden zich twee kleine clusters bomen/struiken waaronder zich een tafel bevindt die is gemaakt van een molensteen. Rond de molensteen bij de vijver is een halfroond zitje van gestapelde Bentheimer stenen.

Gesamtkunstwerk tuinaanleg.

De Engelse Landschapstuin met mooie zichtassen en hoge rodondendronhagen is ontworpen door Henrik Copijn. Wezenlijke onderdelen van een dergelijke aanleg worden gevormd door één of meer vijvers, een bruggetje, een theehuisje en folly's die traditioneel meestal worden uitgevoerd in Engelse stijl. In de tuin van Villa De Keizer zijn deze elementen ook aanwezig maar de stijl is Oosters. En deze stijl is ingebracht door H.J. van Heek naar aanleiding van zijn reis onder andere naar China en Japan.

Daardoor is een bijzondere en unieke combinatie van stijlen ontstaan terwijl in de kern het ontwerp traditioneel is. Deze unieke combinatie komt voort uit de wederzijdse beïnvloeding van ontwerper en opdrachtgever, zoals dit ook gold bij de bouw en inrichting van de villa.

De losse elementen maken onlosmakelijk deel uit van de totale tuinaanleg. Niet alleen in het traditionele deel van de Engelse landschapstuin maar vooral ook in de Japanse tuin. Om die reden is er ten aanzien van de tuinaanleg sprake van een **Gesamtkunstwerk** waarbij de losse elementen in de tuinaanleg onderdeel uitmaken van de beschermde status.

Het gaat daarbij om:

1. De Stupa met Buddhabeeld,
2. De drie Lantarens,
3. De Bowl,
4. De kiiker,
5. De schildpad die met losse stenen is vormgegeven in de vijver,
6. De Ganesh,
7. De drie bankjes van Bentheimer zandsteen;
8. De twee tafels van molensteen waarbij een tafel is voorzien van een halfronde stenen zitbanke van Bentheimer zandsteen.

Waardering

Villa de Keizer met rozenmuur en tuinaanleg zijn waardevol vanwege:

- De Landschappelijk waarde door:
 - de landschappelijke aanleg van de firma Copijn met onder meer gazons met solitaire bomen en bomenclusters, rodondendronlanen en het bosperceel dat wordt doorkruist met wandelpaden;
 - de Japanse tuin die is ingebed in de tuinaanleg en het Twentse landschap.
- De Ensemblewaarde door de relatie tussen het ontwerp van het landhuis en de omringende aanleg.
- De cultuurhistorische bijzondere waarde van villa en landgoed als onderdeel van de groep vroegtwintigste eeuwse landhuizen van textielabrikanten, mede bepaald door de opdrachtgever H.J. van Heek en de relatie met de Boekelose Stoomblekerij waarvan hij directeur was.
- De architectuurhistorische waarde
 - als voorbeeld van een Twentse buitenplaats uit het begin van de 20^e eeuw in opdracht van rijke textielindustriëlen;
 - als representatief voorbeeld van de Engelse landhuisstijl met landelijke uitstraling en grote Hall.
 - Als onderdeel van het oeuvre van architect Foeke Kuipers;
- De zeldzaamheid van dit type villa.
- De gaafheid.
 - De villa is zowel in hoofdvorm, detaillering, indeling en structuur redelijk gaaf. Bovendien zijn een aantal meeontworpen interieurelementen nog aanwezig waardoor er sprake is van een Gesamtkunstwerk.
 - Veel van de oorspronkelijke tuinaanleg is goed herkenbaar. Deze tuinaanleg is de resultante van de creativiteit van de ontwerper en van de eigenaar en die heeft geleid tot een combinatie van een Engelse landschapstuin met daarin opgenomen een Japanse tuin en met de daarmee onlosmakelijk verbonden losse elementen waardoor er bij de tuinaanleg sprake is van een Gesamtkunstwerk.

Locatie gegevens.

Adres: Keizerweg 25 7548 PX Enschede
Kadastraal: Gemeente Lonneker, Sectie AK, nrs. 1215 en 1149
Coördinaten villa: X: 250619 Y: 470185

